

KOD UCZNIĄ		

KONKURS WIEDZY O MAZOWSZU

dla uczniów szkół podstawowych
województwa mazowieckiego

III ETAP WOJEWÓDZKI

MAJ 2025

Instrukcja

Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.

W zadaniach z odpowiedziami: A, B, C, D lub P, F zaznacz znakiem jedną poprawną odpowiedź, otaczając ją kółkiem, np.:

☐ B lub ☐ F

Jeśli się pomylisz, błędną odpowiedź przekreśl i zaznacz inną odpowiedź, np.:

☒ B ☐ A lub ☒ F ☐ P

Pozostałe zadania wykonaj zgodnie z poleceniami. Odpowiedzi starannie zapisz w wyznaczonych miejscach. Możesz korzystać z kalkulatora prostego i lupy.

Na wykonanie wszystkich zadań masz 90 minut.

Powodzenia!

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ SPRAWDZAJĄCY		
Maksymalna liczba punktów	40	100%
Uzyskana liczba punktów		
Podpis przewodniczącego		

Zadanie 1. (0–3)

Mapa



Na podstawie [Pedros.lol, CC BY-SA 3.0, Wikimedia Commons](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pedros_lol)

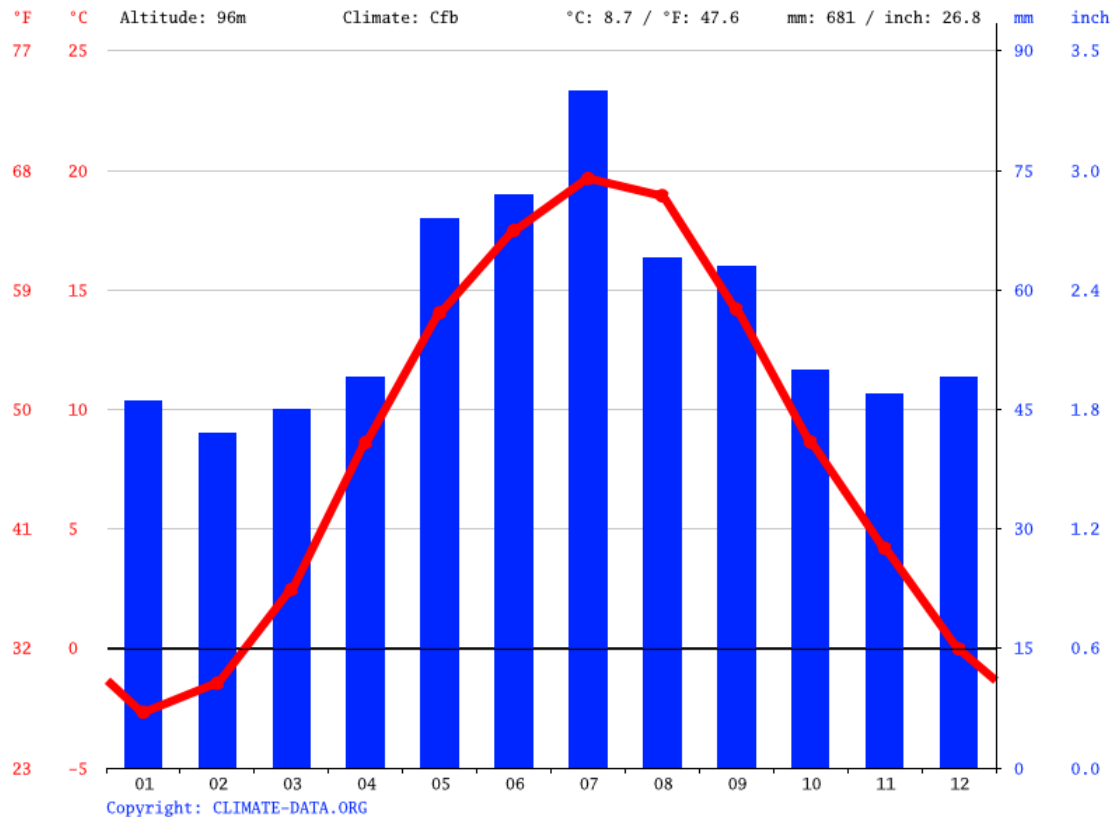
Na podstawie mapy oraz własnej wiedzy dopisz właściwe dokończenia zdań. Odpowiedzi wybierz spośród podanych w tabeli.

Wisły	młodoglacjalnym	Odry
barchanów	parabolicznych	staroglacjalnym

- 1) Zlodowacenie, które nie objęło większości, a jedynie niewielkie fragmenty dzisiejszego woj. mazowieckiego, to zlodowacenie
- 2) Z powodu swojej historii procesów glacialnych tereny Mazowsza nazywane są obszarem
- 3) Połodowcowy materiał skalny podlegał wpływom wiatrów, tworząc charakterystyczny dla terenów Puszczy Kampinoskiej system piaskowych wydm

Zadanie 2. (0–2)

Wykres



Źródło: <https://pl.climate-data.org/europa/polska/masovian-voivodeship/ostro%C5%82eka-10094/>

2.1. Oblicz i podaj roczną amplitudę temperatury powietrza w Ostrołęce.

Miejsce na obliczenia

Odpowiedź:

2.2. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Roczna średnia suma opadów atmosferycznych w Ostrołęce wynosi około

- A. 320 mm.
- B. 500 mm.
- C. 680 mm.
- D. 930 mm.

Zadanie 3. (0–3)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Przez obszar Mazowsza przebiega linia tektoniczna, nazywana strefą Teisseyre’a-Tornquista, stanowiąca głęboki rozłam w skorupie ziemskiej, rozdzielający zachodzące na siebie platformy prekambryjską i paleozoiczną.	P	F
2.	Na Mazowszu lokalnie występują wody mineralne – wyłącznie chlorkowe. Spośród głównych złóż w Konstancinie--Jeziornie, Mszczonowie i Wildze, do celów uzdrowiskowych wykorzystywane są jedynie te pierwsze.	P	F
3.	Województwo mazowieckie położone jest zarówno w dorzeczu Odry, ale także i Wisły, która płynie na zachodzie, w okolicach Płocka.	P	F

Zadanie 4. (0–1)

Uporządkuj chronologicznie podane w tabeli wydarzenia, które miały miejsce w XVIII, XIX i XX wieku, wpisując kolejno cyfry od 1 do 5, rozpoczynając od wydarzenia najstarszego.

A.	Utworzenie Rady Regencyjnej	
B.	Bitwa Warszawska	
C.	Przyłączenie Warszawy do państwa pruskiego	
D.	Utworzenie guberni warszawskiej	
E.	Powstanie w getcie warszawskim	

Zadanie 5. (0–1)

Tekst

Za twórców tej religii uznaje się Felicję Kozłowską (1862–1921), jedną z sióstr bezhabitowych, której o. Honorat Koźmiński pozwolił w 1888 roku założyć w Płocku ukryte zgromadzenie Sióstr Ubogich św. Klary. Konflikt przedstawicieli tej formy pobożności z Kościołem i hierarchią zaczął się nasilać w 1904 roku, a zerwanie nastąpiło w 1906 roku. Jednym ze źródeł inspiracji tego ruchu był modernizm, głoszący, że uczucie religijne nie może być tamowane przez Kościół instytucjonalny. Obecnie Kościół ten ma około 25 tysięcy wyznawców w diecezjach: warszawsko-płockiej, lubelsko-podlaskiej i śląsko-lódzkiej.

Na podstawie: *Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro*, s. 96.

Kogo dotyczy powyższy ten opis? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Mariawici
- B. Luteranie
- C. Żydzi
- D. Karaimi

Zadanie 6. (0-2)

Tekst

Idee reformacyjne, które już we wczesnych latach dwudziestych XVI stulecia dotarły do Polski, nie ominęły ziem tworzących dziś województwo mazowieckie. Protestantyzm to ogólna nazwa Kościołów i wspólnot chrześcijańskich wywodzących się z reformacji XVI w.

Na podstawie: *Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro*, s.78-79 i 205.

Uzupełnij zdanie, dopisując wymienionym niżej kościołom protestanckim (A i B) potoczne nazwy określające ich członków, podając w odpowiedzi cyfry 1, 2 lub 3.

1) kalwini, 2) arianie, 3) luteranie

Chrześcijaństwo protestanckie skupione jest w dwóch kościołach, którymi są (A) Kościół Ewangelicko–Augsburski oraz (B) Kościół Ewangelicko–Reformowany. Wyznawcy pierwszego z nich nazywani są, a drugiego -

Zadanie 7. (0-2)

Tekst

Całkiem nowym zjawiskiem w dziedzinie oświaty było pojawienie się kolegiów prowadzonych przez zakony. Kilkanaście miesięcy po założeniu pierwszego w Królestwie Polskim kolegium w Braniewie na Warmii (1564), biskup płocki ufundował podobną placówkę na Mazowszu. Rozpoczęła ona działalność w roku 1566. Kolegium bardzo szybko zyskało renomę, w poczet swych uczniów przyjmując młodzież nie tylko z Mazowsza. Wzorowane na szkole w Braniewie kolegium oferowało bardzo atrakcyjny program humanistyczny.

Na podstawie: *Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro*, s. 81.

7.1. Podaj nazwę miasta, w którym w 1566 roku rozpoczęło działalność pierwsze tego typu, jak opisane w źródle, kolegium na Mazowszu.

.....

7.2. Który z zakonów prowadził największą sieć kolegiów, zarówno na Mazowszu, jak i w Polsce, aż do swojej kasaty w 1773 roku? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. zakon franciszkanów
- B. zakon jezuitów
- C. zakon cystersów
- D. zakon dominikanów

Zadanie 8. (0-2)

Fotografia



Fot. [Jan Malarski, Public domain, Wikimedia Commons](#)

Tekst

Chciałem, by Warszawa była wielka. Wierzyłem, że wielka będzie. Ja i moi współpracownicy kreśliliśmy plany, robiliśmy szkice wielkiej Warszawy przyszłości. I Warszawa jest wielka. Prędeż to nastąpiło, niż przypuszczaliśmy. Nie za lat pięćdziesiąt, nie za sto, lecz dziś widzę wielką Warszawę. Gdy teraz do was mówię, widzę ją przez okna w całej wielkości i chwale, otoczoną kłębami dymu, rozczzerwioną płomieniami ognia, wspaniałą, niezniszczalną, wielką, walczącą Warszawę!

Źródło: <https://przystanekhistoria.pl/>

8.1. Podaj imię i nazwisko postaci, widocznej na fotografii, która wygłosiła cytowane przemówienie.

.....

8.2. Wyjaśnij, w jakich realiach historycznych ówczesnej Warszawy zostały wypowiedziane zacytowane w tekście słowa.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 9. (0-2)

Tekst

W 1903 r. w Warszawie rozpoczęto elektryfikowanie sieci tramwajów miejskich. Neoromański budynek elektrowni zbudowano w latach 1905–1909. W czasie II wojny obiekt został zbombardowany, a potem wysadzony przez Niemców. W 1945 r. dokonano odbudowy. W 2003 r. władze miejskie zdecydowały się przekazać budynek jednej z nowopowstałych instytucji kulturalnych.

Źródło: *Industrialne Mazowsze*, s. 31.

Fotografia



Fot. [Adrian Grycuk, CC BY 3.0 PL Wikimedia Commons](#)

9.1. Podaj nazwę działającego w opisanym budynku muzeum.

.....

9.2. Podaj rok, w którym miało miejsce to szczególne wydarzenie, któremu zostało poświęcone działające w tym budynku muzeum.

.....

Zadanie 10. (0-3)

Fotografia



Fot. [Aotearoa, CC BY 3.0 Wikimedia Commons](#)

Tekst

Absolutnie unikalna atrakcja i wyjątkowe miejsce na turystycznej i industrialnej mapie nie tylko Mazowsza, ale całej Polski. Przejażdżka tramwajem napędzanym siłą mięśni konia to przeżycie, które na długo zapisuje się w pamięci.

Źródło: *Industrialne Mazowsze* s. 36.

Na podstawie tekstu, fotografii oraz własnej wiedzy uzupełnij tekst, dopisując nazwy miejscowości. Wpisz właściwe uzupełnienia wybrane spośród podanych w nawiasach.

Historia tramwaju konnego w (**Mordach** / **Mrozach**)
nierozzerwalnie wiąże się z budową szpitala w (**Rudce** / **Wyśmierzycach**)
....., który powstał w związku z szalejącą pod koniec XIX w. epidemią gruźlicy. Budowane w latach 1902–1908 sanatorium znajdowało się kilka kilometrów od stacji kolejowej, na której wyładowywano przywożone pociągiem z Warszawy materiały budowlane. Na potrzeby budowy, w celu przewozu materiałów budowlanych, zbudowano więc kolejkę konną o prześwicie 900 mm i długości 2,5 km.

Oryginalny wagon można od wielu już lat zobaczyć w Muzeum Kolei Wąskotorowej w (**Sochaczewie** / **Wołominie**)

na podstawie: *Industrialne Mazowsze*. s. 36-37.

Zadanie 11. (0-3)

Tekst

Spacerując po pięćdziesięciohektarowym skansenie, możemy poczuć się jak w autentycznej mazowieckiej wsi sprzed lat. Tutaj wszystko dzieje się naprawdę: w kurniku gdaczą kury, w stajni rżą konie, w zagrodach pracują garncarz i powroźnik, a chłop wypłata kosze. Nic dziwnego, że filmowcy pokochali to miejsce.

Skansen tętni życiem przez cały rok, również zimą, kiedy organizowane są kuligi oraz wystawy prezentujące mazowieckie zwyczaje i tradycje świąteczne. Można także cieszyć się urokami najbliższej okolicy. Spływy kajakiem malowniczą Skrwą cieszą się powodzeniem wśród amatorów aktywnego wypoczynku.

Na podstawie: *Mazowsze na filmowo*, s. 16-18.

Fotografie

A.



[Ja Fryta, CC BY-SA 2.0, Wikimedia Commons](#)

B.



Fot. [Semu, CC BY-SA 3.0, Wikimedia Commons](#)

11.1. W jakiej miejscowości, znajduje się przedstawiony w tekście i na fotografii B skansen. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Ciechanowiec
- B. Sierpc
- C. Tokarnia
- D. Sanok

11.2. Podaj imię i nazwisko aktora przedstawionego na zdjęciu.

Imię - Nazwisko -

11.2. Podaj dwa tytuły filmów, w których grał przedstawiony na zdjęciu aktor, a których sceny kręcono w wyżej opisanym obiekcie.

1)

2)

Zadanie 12. (0-2)

Tekst

Dziewiętnastowieczny zespół fortyfikacji to dzisiaj unikatowy zabytek inżynierii wojskowej w Europie, a przez wiele lat również ważny obiekt militarny. Twierdza składa się z cytadeli i licznych fortów. Jej powstanie zawdzięczamy Napoleonowi Bonaparte, który w 1806 roku zdecydował o budowie twierdzy w tym miejscu. Po klęsce Napoleona fortyfikacje przeszły w ręce carskiej Rosji, która dalej je rozbudowywała. Obszar twierdzy i cała najbliższa okolica sprzyjają aktywnej turystyce: bieganiu, uprawianiu nordic walkingu, jeździe na rowerze czy spływom dolinami Wisły, Narwi i Wkry.

Źródło: *Mazowsze na filmowo*, s. 29.

Fotografia



Fot. [Zala, CC BY-SA 4.0, Wikimedia Commons](#)

12.1. Który obiekt przedstawiono na fotografii i opisano w tekście? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Cytadela Warszawska
- B. Zamek w Czersku
- C. Zamek w Ciechanowie
- D. Twierdza w Modlinie

12.2. Zaznacz dwa tytuły filmów, spośród podanych, których sceny kręcono w opisanym obiekcie.

- A. Pan Tadeusz - reż. Andrzej Wajda
- B. Pułkownik Kwiatkowski – reż. Kazimierz Kutz
- C. Krzyżacy - reż. Aleksander Ford
- D. Klub Włóczykiów – reż. Tomasz Szafrński

Zadanie 13. (0-3)

Tekst

Zgodnie z Konstytucją RP i jej artykułem 15 ustój terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej zapewnia decentralizację władzy publicznej, w związku z tym wszystkie organy władzy samorządu terytorialnego pochodzą z wyborów, a nie z mianowania.

opracowanie własne

Wyjaśnij, w jaki sposób wybierani są radni tworzący organy stanowiące samorządu terytorialnego oraz organy wykonawcze w gminach, powiatach i w województwie.

A. organy stanowiące, w skład których wchodzi radni: gmin, powiatów, sejmiku województwa	
B. organy wykonawcze na szczeblu gmin, tworzone przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast	
C. organy wykonawcze na szczeblu powiatów, czyli zarządy powiatów (ze starostami), oraz województwa, czyli zarząd województwa (z marszałkiem województwa)	

Zadanie 14. (0-2)

Tekst

Rozdział zadań między gminą a powiatem jest oparty – co do zasady – na gruncie formuły rozdzielności i uzupełniania, co znaczy, że w danej dziedzinie gmina oraz powiat wykonują niepokrywające się zadania.

Na podstawie: *Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro*, s. 136.

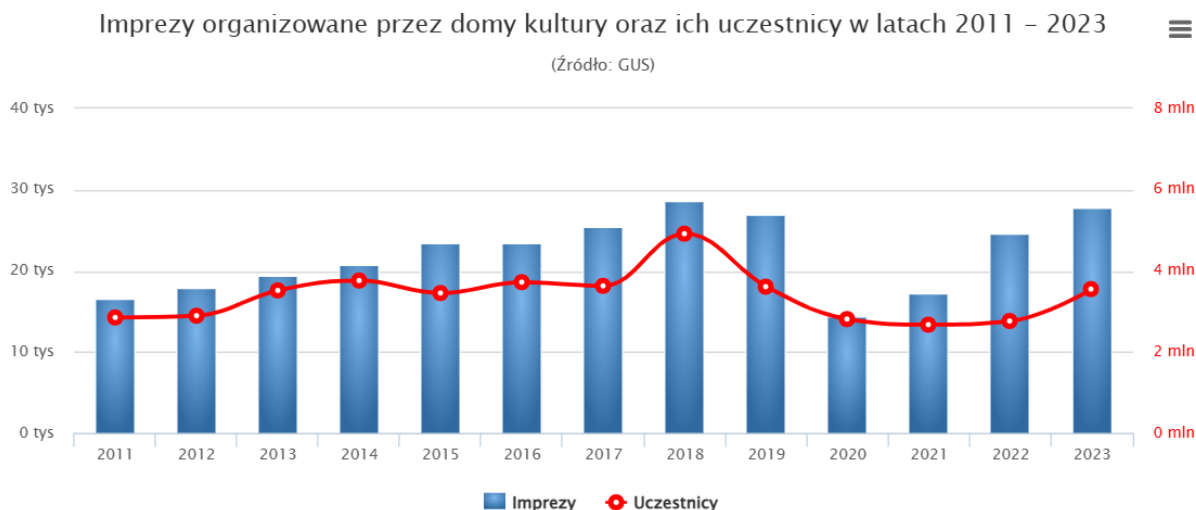
Przyporządkuj poszczególne kompetencje do zadań gminy wiejskiej lub powiatu. Wpisz do poniższej tabeli właściwe numery spośród podanych.

- 1) opieka nad głównymi instytucjami ochrony zdrowia – szpitalami;
- 2) usuwanie oraz oczyszczanie ścieków komunalnych;
- 3) edukacja publiczna – szkoły podstawowe;
- 4) edukacja publiczna – szkoły ponadpodstawowe;
- 5) zaopatrzenie w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz
- 6) aktywizacja lokalnego rynku pracy.

gmina wiejska	
powiat	

Zadanie 15. (0-2)

Wykres



<https://www.polskawliczbach.pl/mazowieckie#kultura-rekreacja-i-noclegi>

Na podstawie powyższego wykresu i własnej wiedzy sformułuj wniosek dotyczący liczby organizowanych imprez przez domy kultury w latach 2020-2023 i wyjaśnij, co było tego główną przyczyną.

Wniosek

.....

.....

.....

Przyczyna

.....

.....

.....

Zadanie 16. (0-2)

Tekst

Okres transformacji gospodarczej przyczynił się do wzmocnienia pozycji licznych gmin na Mazowszu, co powinno pozytywnie wpływać na skuteczność konkurowania o kapitał zewnętrzny.

Na podstawie: *Mazowsze – ekonomia i gospodarka*, s. 58.

Uzupełnij tekst. Wpisz właściwe uzupełnienia wybrane spośród podanych w nawiasach.

Obecnie na Mazowszu ma siedzibę prawie (39% / 78%) firm z udziałem zagranicznym w Polsce. Najwięcej kapitału zagranicznego pochodzi z (USA, Wielkiej Brytanii i Włoch / Francji, Holandii i Niemiec)

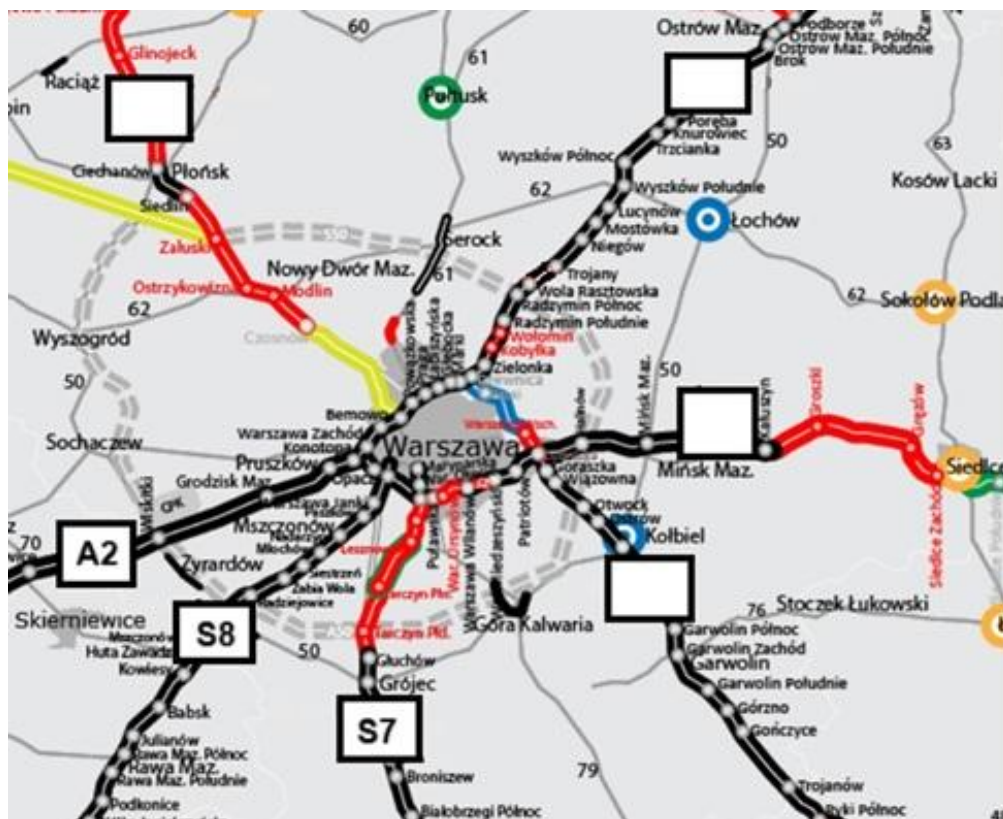
Zadanie 17. (0-3)

Tekst

Sieć transportowa na terenie województwa mazowieckiego zasadniczo zbiega się w centrum – w Warszawie. Znaczna rozbudowa autostrad i dróg ekspresowych, do której doszło w ostatnich latach, istotnie poprawiła komfort korzystania z komunikacji samochodowej, ale nadal brak pełnej obwodnicy stolicy sprawia, że część ruchu tranzytowego grzęźnie w korkach w centralnych obszarach miasta.

Na podstawie: *Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro*, s. 119.

Mapa



na podstawie: <https://www.archiwum.gddkia.gov.pl>

17.1. Przyporządkuj poniższe nazwy miast, które symbolizują główne kierunki komunikacyjne do odpowiadającym im symbolom głównych dróg krajowych na terenie województwa mazowieckiego. W tym celu wybierz i wpisz do tabeli, obok symboli dróg, odpowiadające im nazwy miejscowości spośród niżej podanych.

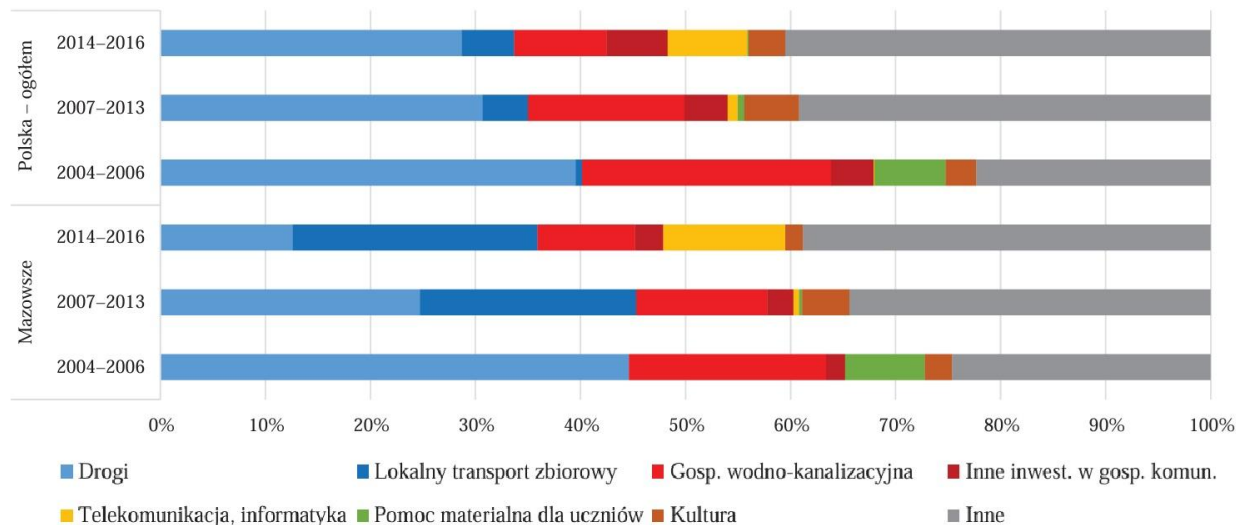
Szczecin, Terespol, Lublin, Białystok, Gdańsk

A2	
S7	
S8	
S17	

17.2. Wpisz powyższe symbole dróg na przedstawionej mapie w pustych ramkach.

Zadanie 18. (0-2)

Wykres



Struktura dotacji z funduszy unijnych w budżetach samorządowych

Źródło: Mazowsze – ekonomia i gospodarka, s. 78.

18.1. Na podstawie wykresu porównaj strukturę dotacji z funduszy unijnych w budżetach samorządowych województwa mazowieckiego i Polski na drogi i transport zbiorowy w latach 2014-2016.

Wniosek

.....

.....

.....

.....

18.2. Podaj przykład wykorzystania funduszy unijnych na transport zbiorowy na terenie Warszawy.

Przykład

.....

.....